

**RAPPORT OM
FUGLELIVET I
SØNDRE GRANERUD/HOKHOLT
OMRÅDET
I NESODDEN KOMMUNE**

NORSK ORNITOLOGISK FORENING, AVDELING OSLO OG AKERSHUS

NOVEMBER 1996

INNHALDSFORTEGNELSE

Sammendrag	side 1
Innledning	side 2
Materiale og metoder	side 2
Generell beskrivelse av området	side 3
Delområde A	side 3
Delområde B	side 3
Delområde C	side 4
Delområde D	side 5
Kart over området	
Tabell over forekomst av fugl	
Forklaringer til tabellen	side 6
Naturverdier	side 10

SAMMENDRAG

Formålet med undersøkelsen er en kartlegging av fuglelivet i området fra Søndre Granerud gård til Vestre Hokholt gård.

Området er ca. 358 mål og er plassert midt i Nesoddlandet. Det starter fra Søndre Granerud gård og strekker seg østover mellom Tolvbjørnrudåsen og Kirkeåsen, litt sør for Hokholtmåsan og ned til Vestre Hokholt gård. Ved Vestre Hokholt gård tangerer området Vestre Fundingsrud gård i vest.

Området har et variert landskap. Det inneholder både gamle hogstflater som idag har ung granskog, gammel barskog bestående av både furu og gran og ikke minst en stort åpent område med engmark, kulturlandskap med innslag av myrlendt strøk som følge av nedlagt husmannsplass fra tidligere tider og dagens bruk av området som beitemark for gårdens hester. Disse naturtypene gir grunnlag for et rikt og variert fugleliv.

Totalt er 55 arter registrert i området. Her av hekker 37 arter med stor sannsynlighet. 7 av disse er konstatert hekkende.

Området er verdifullt ornitologisk. Vanlige arter som rødvingetrost, bokfink og rødstrupe er spesielt tallrike. Også gråtrost, gulspurv, grønnfink, måltrost og jernspurv har gode bestander. Av mer uvanlige arter ble tornskate, duetrost, vendehals, skogsnipe og musvåk registrert. Alle disse hekker med stor sannsynlighet i området. Det er også gjort observasjoner av ringtrost (under trekk), grønnspekk, tretåspekk, skogdue og varsler i området. Det må også fremheves at området er dyrerikt. Både hare, rev, rådyr, elg og ekorn ble jevnlig påtruffet under registreringene. Fra en av grunneierne ble det også opplyst at området har bra bestand av mår.

Skogdue og vendehals er sårbare arter i Norge pr 1996 med referanse til oversikt fra Direktoratet for Naturforvaltning (rødliste), se vedlegg.

INNLEDNING

Formålet med undersøkelsen er en kartlegging av fuglelivet i området fra Søndre Granerud gård til Vestre Hokholt gård.

Området er ca. 358 mål og er plassert midt i Nesodderlandet. Det starter fra Søndre Granerud gård og strekker seg østover mellom Tolvbjørnrudåsen og Kirkeåsen, litt sør for Hokholtmåsan og ned til Vestre Hokholt gård. Ved Vestre Hokholt gård tangerer området Vestre Fundingsrud gård i vest.

Området er valgt ut for undersøkelse på grunn av stor variasjon i natur. Det består både av kulturmark med nedlagt husmannsplass med havnehage, tildels gammel barskog og hogstflater.

Rapporten er utarbeidet av NOF Oslo og Akershus ved Ellen Tove Andreassen med viktige bidrag fra registrantene og med faglig støtte av Svein Dale. Registreringene er utført av Ellen Tove Andreassen, Svend Furu, Håkon Breivik Myhr, Finn Tjernshaugen, Håkon Skånland, Knut Roar Ulseth og Jan Berstad. Registrantene er bosatt på Nesodden.

MATERIALE OG METODER

Kartleggingen ble foretatt av 6–7 personer. Området ble besøkt 11 ganger i perioden 20.3 – 16.6–1996. Registreringene ble gjort på følgende datoer: 20.3, 13.4, 20.4, 21.4, 27.4, 4.5, 25.5, 1.6, 8.6, 11.6 og 16.6.

Observatørene beveget seg sakte gjennom området (50–100 meter mellom hver ganglinje). Fugleart og adferd (for eksempel sang) ble notert. Antall fugler ble ikke kartlagt i detalj, men hovedinntrykkene av hvilke arter og antall som dominerer ble likevel notert ned.

GENERELL BESKRIVELSE AV OMRÅDET

Område A

Området er ca. 90 mål stort. Innfallsporten til området er en traktorvei østover fra Søndre Granereud gård. Gården bruker første del av dette området som beitemark for hester. Beitemarka er inngjerdet engmark med innslag av grov beiteformet einer og rettstammete løvtrær.

De første hundre meterne er traktorveien innviet av grov osp med mange reirhull. Videre danner traktorveien sørvestgrensa for området langs med inngjerdingen. En grøftet bekk danner nordøstgrense og deler i starten beitemarka i to. Bekken er lenger sør omgitt av or og annen fuktighetskrevende løvskog i form av kantskog. Området grenser opp mot barskog både i nord og sør med noe løv i kantsonen.

Bekken fortsetter sørover der beitemarka slutter. Det samme gjør også traktorveien før den svinger østover og området følger skiløypa mot Fundingsrudveien. Engmarka her har tidligere vært i bruk av den nedlagte husmannsplassen Hokholtdammyra. Ruiner står igjen innenfor området. Nordre del av engmarka har et sumpaktig preg og gror igjen av vier og småkratt. Søndre del er fuktig mark med mye høye karplanter som tistler og mjødukt.

Skråningen øst for ruinen har vi tatt med i registreringene. Her er det blandingsskog med innslag av tildels grove løvtrær.

Område B

Området er ca. 157,5 mål stort. Gården Hokholt Vestre ligger i områdets ytterkant mot Fundingsrudveien og en skogsbilvei (nord/øst). Mot veiene er det jorder. I et belte syd og vest for gården er den omgitt av tildels gammel granskog.

Adkomstveien til område B, fra Fundingsrudveien, er en skogsbilvei (til plassen Sandåsen). Langs skogsbilveien vokser det løvtrær; bjørk/rogn/osp.

En del av den gamle Kirkeveien tar av fra skogsbilveien under kraftlinjen (mot vest). Området er et plantefelt med nyere skog som i dag har ca. 2–4 meter høye grantrær. Det er innslag av noe furu, samt endel løvtrær som bjørk/rogn/hegg og endel bringebærkratt. Fra veien stiger området i en skråning mot vest.

I retning vest får man den gamle granskogen på baksiden av gården og den

nye skogen på den andre side. Den gamle skogen virker tildels urørt i de senere år. Det står og ligger flere tørre trær i området.

I et stikryss fortsetter stien rett frem mot Hokholddammyra mens Kirkeveien tar av mot syd/vest gjennom den gamle skogen.

Vest for gården, mellom Kirkeveien og ned mot Fundingrudveien;

- Er det først et belte med gammel skog, i skogbunnen vokser blåbærlyng, gress og enkelte partier med bregner.
- Deretter et belte med mer kollete fjell som består av lavt voksende løvtrær bjørk/osp tildels som krattvegetasjon, einer og spredte furutrær, nyplanting av gran finnes mellom kollene.
- Deretter en åpen eng med nyplantet gran (inntil 1 m. høye), terrenget er relativt flatt.
- Et kileformet jorde strekker seg som en spiss opp i området fra Fundingrudveien.
- En bekk avgrenser mot jordet i vest og går over til et nytt plantefelt med ung skog i et kollete område av fjell. Skogen består hovedsaklig av gran med enkelte furutrær, her er det få løvtrær. Dette beltet avgrenses i vest mot en høyere fjellrygg (bevokst av eldre barskog med gran/furu). Området deles av ytterligere 2 større bekker som renner ned mot Fundingrudveien.

Nord for Kirkeveien er det et smalt belte med gammel skog som stiger opp til en ås av fjell med noe kupert landskap. Endel av skogen, nær Hokholddammyra – område D, består av et tett parti med tørr gran. Området avgrenses mot C som ender ut mot skogsbilveien i retning Sandås.

Mot vest fortsetter Kirkeveien inn i en tettere skog i område A, og mot nord avrenses den av område D.

Område C

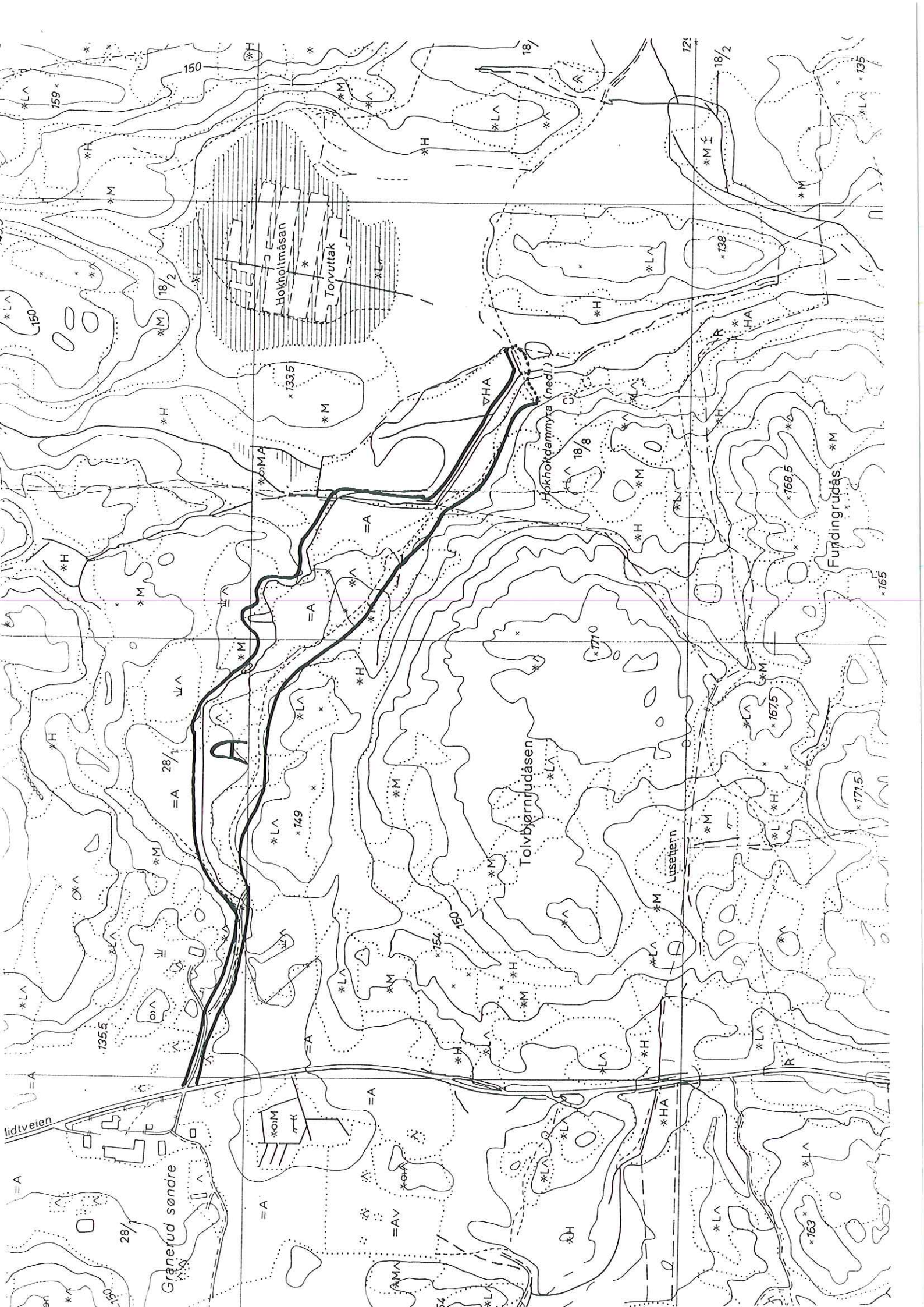
Området (ca. 61,5 mål) består i det store og hele av tett smågran (ca. 2 meters høyde), omgitt av åpne jorder på tre sider og granskog i nord.

Område D

Området (ca. 50 mål) preges av en nord sydgående åsrygg. Vegetasjonen består for det meste av eldre furuskog på de høyeste partiene. Ned skråningen

mot vest, mot område A, mest gammel granskog, mot nord, nordvest mer myrpreg. Her er også gammel osp.

I østhellinga vokser det opp tett granskog (ca 2 meters høyde).

150

18 1/2

12°

18 1/2

*LA *135

Hokholmåsen
Torvuttak

*MMA
*133.5

Hokhokdammyra (nedr.)
*18/8

*138

*168.5

Fundingrudås
*M

*165

A

=A 28/1

Toivbjørnåsen

*1710

*167.5

*171.5

Lusestein

*135.5

*154

lidtveien

Grønerud søndre

28/1

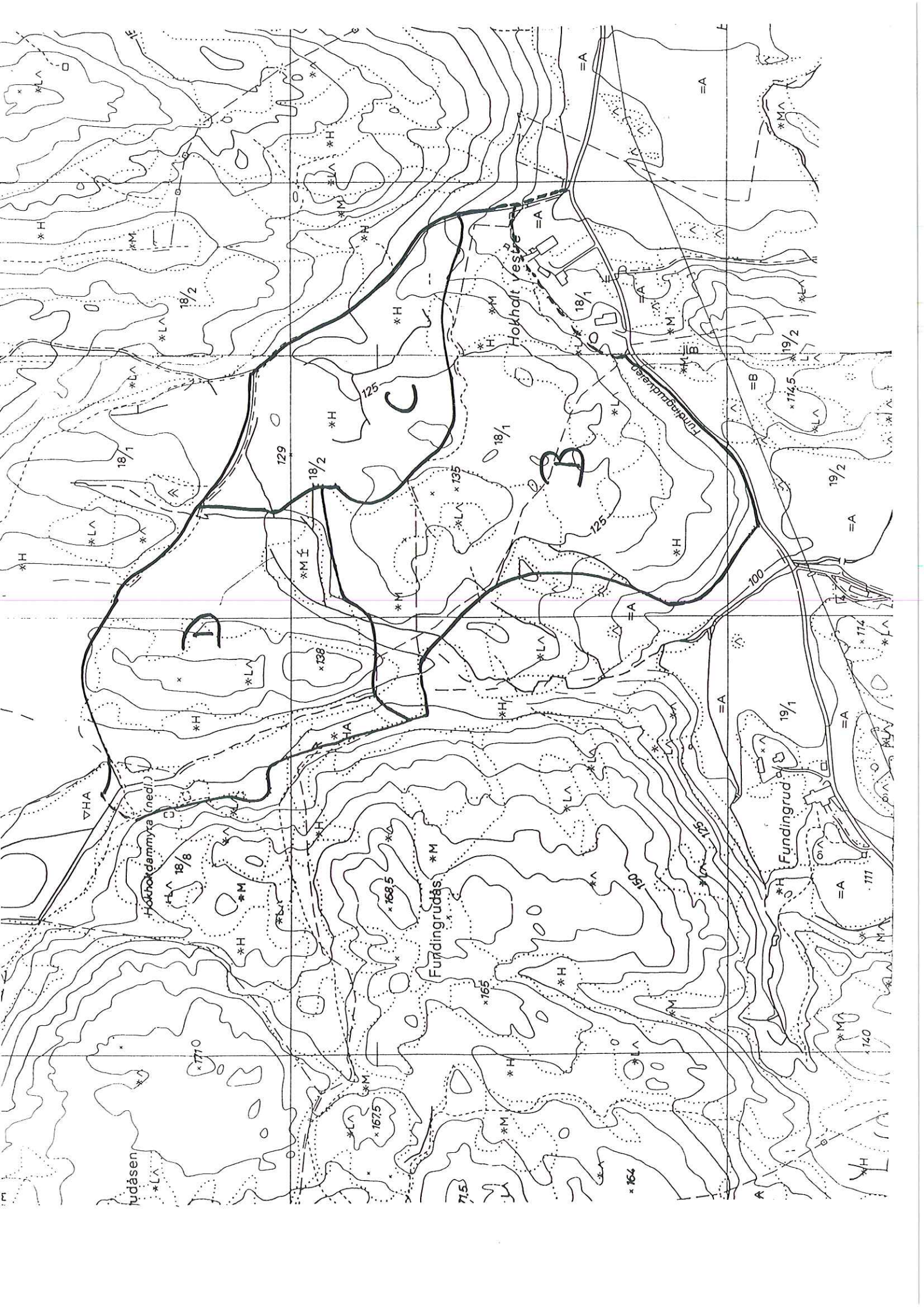
=A

=A

=AV

*HA

*163

TABELL 1 Forekomst av fugler i Søndre Granerud gård/Hokholt området

Forkortelser:

S: Sannsynlig hekkefugl, T: Trekkfugl, B: Besøkende i hekketiden, ikke hekkende art.

FUGLEARTER	Status	Antall par	DELOMRÅDENE			
			A	B	C	D
Stokkand	B		x			x
Kvinand	B				x	x
Musvåk	S	> 1	x	x		
Orrfugl	B			x		
Skognipe	S	> 1	x	x		
Ringdue	S	> 10	x	x	x	x
Skogdue	B			x		
Tårnseiler	B		x			
Vendehals	S	> 2		x	x	x
Flaggspett	S	> 3	x	x	x	x
Grønnspekk	B		x	x		x
Svartspett	B		x	x		x
Tretåspett	B			x		
Sanglerke	S	1-2 par	x	x		
Taksvale	B		x			
Trepiplerke	S	> 2	x	x	x	
Heipiplerle	T		x	x		
Gjerdsmett	S	> 1	x		x	
Jernspurv	S	> 10	x	x	x	x
Duetrost	S	1-2 par	x	x		x
Gråtrost	S	> 10	x	x	x	x

Måltrost	S	> 8	x	x	x	x
Ringtrost	B		x			
Rødvingetrost	S	> 20	x	x	x	x
Svarttrost	S	> 10	x	x	x	x
Rødstrupe	S	> 25	x	x	x	x
Buskskvett	B		x			
Fuglekonge	S	> 10	x	x		x
Hagesanger	S	> 4	x	x	x	
Linerle	S	1-2 par	x	x		
Løvsanger	S	> 10	x	x	x	x
Munk	S	> 4	x	x	x	x
Møller	B		x			
Grå Fluesnapper	B		x			
Svarthvit Fluesnapper	B		x			
Blåmeis	S	> 15	x	x	x	x
Kjøttmeis	S	> 20	x	x	x	x
Svartmeis	S	> 10	x	x		x
Toppmeis	S		x	x		x
Granmeis	S	> 5	x	x		x
Spettmeis	S	> 5	x	x		x
Trekryper	S	> 3	x	x		x
Varsler	B				x	
Tornskate	S	2-3 par		x	x	x
Kråke	B		x			
Nøtteskrike	S	1-2 par	x	x	x	
Skjære	S	1-2 par	x	x	x	
Stær	S	> 2	x			
Bjørkefink	T		x	x		x
Bokfink	S	> 45	x	x	x	x
Dompap	S	> 2	x	x		x
Grankorsnebb	S	> 1	x			

Grønnfink	S	> 15	x	x	x	x
Grønnsisik	S	1-3 par	x	x		x
Gulspurv	S	> 25	x	x	x	x
TOTALT	55		48	41	24	31

Forklaringer til tabellen

Nedenfor forklares en del av artene nærmere.

Stokkand

Et individ trakk gjennom område A den 1.6. Flere individer trakk gjennom område D den 4.5.

Kvinand

En hann trakk gjennom området C den 11.5. Samme dag trakk også et par gjennom område D.

Musvåk

Arten ble første gang påtruffet i utkanten av område B (nord for Vestre Fundingsrud gård) 20.3. Den er senere observert varslende 8.6 og 16.6 i samme området. Det er stor sannsynlighet for at 1 par hekker.

Arten hekker spredt og fåtallig i lavereliggende skogområder i Sør-Øst Norge, fra Vest-Agder til dalførene i Oppland og Hedmark.

Orrfugl

Leik ble hørt fra Hokholtmåsan 4.5. To fugler ble skremt opp i den gamle barskogen i område B omtrent på samme dato.

Skogsnipe

Arten er registrert syngende og varslende 8 ganger i område A. Ved flere av besøkene ble et par sett. Et individ er videre registrert syngende i område B den 8.6. Det er stor sannsynlighet for at 1 par hekker i området.

Skognipa er en spredt og fåtallig hekkefugl. Hos oss har den i hovedsak en østlig utbredelse; den hekker regelmessig nord til og med Nordland. Den er en utpreget barskogsfugl og trives best i fuktig gran- og furuskog i nærheten av småvann, stilleflytende elver og myrer.

Skogdue

Et individ ble observert i område C den 16.6.

Tårnseiler

Arten er sett syngende og taus 8.6 i området. Den hekker trolig ved Søndre Granerud gård.

Vendehals

En hann sang

- 1.6 og 8.6 i område A.
- 8.6 og 16.6 i område C.
- 11.5 i område D.

Den 25.5 svarte to hanner hverandre i område D. Registreringene kan tyde på at minst to par hekker.

Arten er sparsomt hekkende i samtlige fylker. Den trives i løv- og blandingskog, gjerne i områder med åpne partier i nærheten.

Flaggspett

Arten er registrert syngende og varslende 5 ganger i område A, 6 ganger i område B, 1 gang i område c og 5 ganger i område D. Unger ble konstatert i område B og reirhull ble registrert i område D. Minst 3 par hekker i områder.

Grønnspekk

Arten er registrert syngende 2 ganger i område A, 4 ganger i utkanten av område B og 1 gang i område D.

Svartspett

Arten er registrert 1 gang varslende i utkanten av område A, 1 gang syngende i utkanten av område B og 2 ganger spillende, trommende i utkanten av område D.

Tretåspett

I voksen med 1 unge ble sett under matsøk i juli (utenfor registreringsperioden) i område B (gammel barskog). Det finnes flere merker etter arten på trærne i samme område.

Arten hekker relativt fåtallig østafjells i Sør-Norge fra Øst-Agder og Telemark og nordover. Fra Trøndelag og nordover er den forholdsvis vanlig. Den er utpreget barskogsfugl som først og fremst finnes i gammel granskog med tørre trær.

Taksvale

Arten er sett ved flere anledninger og hekker trolig ved Søndre Granerud gård.

Heipiplerke

Flere fugler ble registrert ute på jordene ved to besøk (27.4 og 11.5) i området A og område B. Arten er trolig på trekk.

Gjerdsmett

Arten er registrert syngende 4 ganger i området A og 1 gang i område C. Minst 1 par hekker.

Duetrost

Arten er registrert syngende 6 ganger i område A. Den er også registert hekkende ved at den ble sett under matsøking på jordet med 1 unge 8.6. Arten er videre registrert syngende 2 ganger i område B og 3 ganger i område D. Trolig hekker 1–2 par innenfor området.

Duetrosten er vår største trostefugl og er klart den mest fåtallig hekkende trosteart hos oss. Den er knyttet til tørr og åpen furuskog med lite undervegetasjon av den vi finner på østlandet. Den hekker i Sør-Norge opp til Røros og er her utbredt på sør-østlandet.

Måltrost

Arten er registrert syngende 7 ganger i område A, 4 ganger i område B, 2 ganger i område C og 5 ganger i område D. Reir ble funnet i område C. Innenfor hvert av områdene er flere syngende hanner hørt samtidig. Trolig hekker det minst 8 par i området.

Ringtrost

Tre individer ble sett matsøkende på jordet under trekk 20.4.

Busksvett

Arten er registrert ved Søndre Granerud gård ved ett av besøkene.

Møller

Et individ sang 16.6 i område A. Arten er også registrert syngende 1.6 i området D. Det er lite trolig at arten hekker.

Grå Fluesnapper

1 individ ble registrert varslende 1.6 i område A.

Svarthvit Fluesnapper

3 syngende hanner er registrert 25.5 samtidig i området rundt Søndre Granerud gård og ved bolighus ved inngangen til området A. Den er ikke satt som hekkende innenfor området.

Toppmeis

Et individ er registrert syngende i område A 16.6, i område B 13.4 og i område D 1.6 og 8.6.

Spettmeis

Arten er registrert syngende 4 ganger i område A, 6 ganger i område B og 3 ganger i område D. Reir ble funnet i område B den 25.5 og unger ble registrert i område A 16.6. Minst 5 par anslås å hekke i området.

Varsler

I individ er sett taus 16.6 i område C.

Tornskate

I område B er en hann registrert 4 ganger. Ved ett av besøkene ble også en hunn sett samtidig (1.6). Arten er også registrert ved 4 besøk i området C. Ved ett av disse besøkene ble to hanner sett samtidig (25.5). I område D er en hunn sett varslende 1.6. Observasjonene tyder på at 2–3 par hekker.

I Norge er tornskatas utbredelse begrenset til Østlandet, Agderfylkene og Rogaland. Bestanden av tornskata har gått ned i Norge både i utbredelse og forekomst. Opprinnelig var arten mest knyttet urte- og buskrike kulturlandskap som beitemark og åpne hamnehager. Nå hekker den også fåtallig på hogstflater og plantefelt i barskog.

Nøtteskrike

Et par eller enkelt individ er tause eller varslende innenfor område A ved 5 av besøkene. Et individ er sett 1 gang taus i område B og 2 ganger taus/varslende i området C. Trolig hekker 1–2 par i området.

Stær

Minst 2 par er registrert hekkende i de grove ospene og bjørkene ved inngangen til område A øst for Søndre Granerud gård.

Grankorsnebb

Et par fugler ble sett i toppen av en gran 25.5 i område A. Den 1.6 ble det sett unger i samme området. Arten hekker muligens.

NATURVERDIER I OMRÅDET

Området har en svært variert natur. Det inneholder både gamle hogstflater som idag har ung granskog, gammel barskog bestående av både furu og gran og ikke minst en stort åpent område med engmark, kulturlandskap med innslag av myrlende strøk som følge av nedlagt husmannsplass fra tidligere tider og dagens bruk av området som beitemark for gårdens hester. Dette grunnlaget gir et godt utgangspunkt for et rikt og variert fugleliv.

Våre undersøkelser av området viste seg at dette også holdt stikk. Totalt er 55 arter registrert i området. Her av hekker 33 arter med stor sannsynlighet. 7 av disse er konstatert hekkende.

Området er verdifullt av flere grunner:

- Det finnes gode bestander av mange spurvefugler.
- Det finnes også mer uvanlige arter i området som tornskate, duetrost, vendehals, skogsnipe og musvåk, hvor alle hekker med stor sannsynlighet. Det må fremheves at disse artene er med på å gjøre området spesielt verdifullt.

Det må også nevnes at området er dyrerikt. Ved flere besøk ble rev, hare, elg, rådyr eller ekorn registrert. Fra en av grunneierne, ble det også opplyst at området har en bra bestand av mår.

Skogdue og vendehals er registrert i området. I følge oversikt fra Direktoratet for Naturforvaltning (rødliste) er disse sårbare hekkefugler i Norge.

3. RØDLISTE FOR NORSKE HEKKEFUGLER

Tabell 1. Norsk rødliste.

Gjelder for norske hekkefugler. Unntaket er stellerand, som er tatt med fordi den er en globalt truet art som har en betydelig vinterbestand i Norge.

Tegnforklaring:

Ex	utgått/utryddet	+	arten er truet i ett eller flere nordiske land, men ikke i Norden totalt sett.
Ex?	utgått/utryddet for mindre enn 50 år siden	S	sikker
E	direkte truet	D	tilbakegang
V	sårbar	*	mangelfulle bestandsdata
R	sjelden	L	lokal forekomst
V+	hensynskrevende	Lw	lokal forekomst om vinteren
I	usikker		
K	utilstrekkelig kjent		
-	ikke truet/ikke vurdert		

Opplysninger fra Norden i tabell 1 er basert på Höjer (1995) og fra Europa på Tucker & Heath (1994).

		Norge 1996	Norge 1992	Norden 1995	Europa 1994
Glente	<i>Milvus milvus</i>	Ex	Ex	V+	S
Rapphøne	<i>Perdix perdix</i>	Ex?	K	V+	V
Hvitbrystlo	<i>Charadrius alexandrinus</i>	Ex	-	E	D
Klippedue	<i>Columba livia</i>	Ex?	Ex	Ex	S
Topplerke	<i>Galerida cristata</i>	Ex?	Ex?	V+	D*
Kornspurv	<i>Miliaria calandra</i>	Ex	Ex	V+	S*
Dverggås	<i>Anser erythropus</i>	E	E	E	V
Åkerrikse	<i>Crex crex</i>	E	E	V+	V
Sørlig myrsnipe	<i>Calidris alpina schinzii</i>	E	-	V+	-
Nordlig sildemåke	<i>Larus fuscus fuscus</i>	E	E	V+	-
Sørlig gulerle	<i>Motacilla flava flava</i>	E	-	+	-
Engelsk gulerle	<i>Motacilla flava flavissima</i>	E	-	+	-
Hortulan	<i>Emberiza hortulana</i>	E	V	+	V*
Stellerand	<i>Polysticta stelleri</i>	V	-	-	Lw
Hønschauk	<i>Accipiter gentilis</i>	V	I	+	S
Kongørn	<i>Aquila chrysaetos</i>	V	V	V+	R
Fiskeørn	<i>Pandion haliaetus</i>	V	V	V+	R
Jaktfalk	<i>Falco rusticolus</i>	V	V	V+	V
Vandrefalk	<i>Falco peregrinus</i>	V	E	V	R
Lomvi	<i>Uria aalge</i>	V	V	+	S
Polarlomvi	<i>Uria lomvia</i>	V	V	+	S
Lunde	<i>Fratercula arctica</i>	V	V	+	V
Skogdue	<i>Columba oenas</i>	V	K	+	S

Hubro	<i>Bubo bubo</i>	V	V	V+	V
Snøugle	<i>Nyctea scandiaca</i>	V	R	R	V
Vendehals	<i>Jynx torquilla</i>	V	I	+	D
Hvittryggspett	<i>Dendrocopos leucotos</i>	V	V	V	S
Fjellerke	<i>Eremophila alpestris</i>	V	K	V	S*
Sangsvane	<i>Cygnus cygnus</i>	R	K	+	S
Stjertand	<i>Anas acuta</i>	R	R	V+	V
Skjeand	<i>Anas clypeata</i>	R	R	+	S
Lappfiskand	<i>Mergus albellus</i>	R	R	+	V
Sivhauk	<i>Mergus albellus</i>	R	R	+	S
Myrhauk	<i>Circus aeroginosus</i>	R	R	+	S
Lerkefalk	<i>Circus cyaneus</i>	R	R	+	S*
Vannrikse	<i>Falco subbuteo</i>	R	R	+	S
Myrrikse	<i>Rallus aquaticus</i>	R	R	V+	S*
Dverglo	<i>Porzana porzana</i>	R	R	+	V
Svarthalespove	<i>Charadrius dubius</i>	R	R	+	S*
Slagugle	<i>Limosa limosa</i>	R	R	V+	S
Lappugle	<i>Strix uralensis</i>	R	R	+	S
Trelerke	<i>Strix nebulosa</i>	R	R	+	V
Smålom	<i>Lullula arborea</i>	R	R	+	V
Storlom	<i>Gavia stellata</i>	V+	K	+	V
Havørn	<i>Gavia arctica</i>	V+	K	V+	R
Trane	<i>Haliaeetus albicilla</i>	V+	V	V	V
Teist	<i>Haliaeetus albicilla</i>	V+	V	+	D
Dvergspett	<i>Grus grus</i>	V+	K	+	S
Sædgås	<i>Cepphus grylle</i>	V+	K	V+	S
Fjellmyrløper	<i>Dendrocopos minor</i>	V+	K	V+	V*
Dobbeltbekkasin	<i>Anser fabalis</i>	I	V	+	V*
Nattravn	<i>Limicola falcinellus</i>	I	V	V+	D*
Vepsevåk	<i>Gallinago media</i>	I	I	+	S
Vaktel	<i>Caprimulgus europaeus</i>	I	I	+	V
Gråspett	<i>Pernis apivorus</i>	K	K	+	D
	<i>Coturnix coturnix</i>	K	K	R	
	<i>Picus canus</i>	K	K	R	

